

Remissyttrande

Handläggare
Lisa Bredal Nerdal
Avdelningen för havsförvaltningen
lisa.bredalnerdal@havochvatten.se

Datum 2021-03-10

Dnr 0448-2020

m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) tillstyrker de förslag som lämnas i promemorian Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning. Förslagen i promemorian för genomförandet av engångsplastdirektivet är ambitiösa och förväntas få en stor positiv inverkan på den marina miljön genom minskade skador på det marina djurlivet från nedskräpning men även genom att mängden mikroplast i vattenmiljön minskar. Marint skräp är en gränsöverskridande belastning som drabbar delar av svenska västkusten svårt. Införlivandet av engångsplastdirektivet innebär att åtgärder i ett medlemsland också får positiv inverkan på andra länder. Genom krav på producentansvar, avgifter och märkning skapas också en medvetenhet hos producenter och konsumenter. Därutöver förväntas kraven på minskad användning av engångsplast, ökad materialåtervinning och ökad användning av återvunnen råvara bidra till en minskad klimatpåverkan och bidra till en mer cirkulär ekonomi inom EU.

Specifika synpunkter

7.3 Förbud mot att använda konfetti utomhus

HaV tillstyrker förslaget om att förtydliga nuvarande nedskräpningsförbud i 15 kap. 26 § miljöbalken gällande konfetti som innehåller plast, genom att införa ett förbud i den föreslagna förordningen om engångsplastprodukter (17 §) som också gör det möjligt för tillsynsmyndigheterna att ingripa även innan konfettin kastats och skräpats ned. Mot bakgrund av att konfettin sällan eller aldrig städas upp med en överhängande risk för att hamna i naturen och så småningom i den akvatiska miljön som följd, bör detta ses som en onödig användning av engångsplast.

Övrigt

HaV bedömer att det är än mer angeläget att det införs ett förtydligande av nuvarande nedskräpningsförbud i 15 kap. 26 § miljöbalken gällande avsiktliga utsläpp av ballonger på samma sätt som förbudet mot konfetti som innehåller plast, dvs. genom att ett förbud införs i den föreslagna förordningen om engångsprodukter. Att förbjuda avsiktliga utsläpp av ballonger är ett styrmedel som riktar sig mot konsumenten till skillnad från producentansvaret. Mot bakgrund av att det är näst intill omöjligt att städa upp uppsläppta ballonger, med en överhängande risk för att

dessas hamnar i naturen och i den akvatiska miljön som följd, bör det ses som en onödig användning av engångsprodukter. I rapporten "Beteenden bakom nedskräpning" från Naturvårdsverket¹, tror endast 4 procent av respondenterna att det är förbjudet att släppa upp ballonger i luften. De flesta (59 procent) svarar att de inte vet om det är förbjudet eller inte. Vidare står att läsa i rapporten *"Det är inte förbjudet att släppa upp ballonger och det krävs enligt Transportstyrelsen (2018) inget tillstånd för att släppa upp leksaksballonger som är gjorda av latex. Vissa regler måste dock följas, t.ex. får ballongerna inte innehålla metallfolie, om en flygplats finns inom 10 km radie från utsläppsplatsen måste den kontaktas, högst 1000 ballonger får släppas upp vid ett och samma tillfälle och ballongerna får inte vara i hopknutna med varandra."* Denna information återfinns även på Transportstyrelsens hemsida².

Ballonger är ett av de vanligast förekommande skräpföremålen på europeiska stränder, inklusive svenska stränder.³ Helium- eller lustgasfyllda ballonger kan färdas långa sträckor och hamna långt ute till havs eller i ett annat land. Enligt en holländsk rapport visar modellberäkningar att de flesta heliumfyllda latexballonger som släpps upp i Nederländerna hamnar i Tyskland (ca 37 procent), följt av Nordsjön (23 procent) och därefter Nederländerna (22 procent). Av de uppsläppta ballongerna beräknas 26 procent hamna i havet.⁴ På uppdrag av Naturvårdsverket genomförde Håll Sverige Rent under juni 2020 en kartläggning av nedskräpningen i 75 kommuners stads kärnor. Enligt kartläggningen resulterade en veckas skräpmätning i 35 000 ballonger. Djur kan missta trasiga ballonger för föda med risk för blockering av magsäck och tarmar, därutöver har ballonger vanligen en lina fäst vid sig, ett attribut som medför en ökad risk för insnärjning. Denna problematik omfattar även latexballonger, som under naturliga förhållanden har en nedbrytningstid på ca 2-5 år. Under syrefattiga förhållanden tar det ännu längre tid. Mot bakgrund av detta anses ballonger utgöra ett av de skadligaste nedskräpningsföremålen för det marina djurlivet.⁵

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Jakob Granit efter föredragning av utredaren Lisa Bredahl Nerdal. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschefen Mats Svensson, enhetschefen Mia Dahlström, verksjuristerna Märta Zetterberg och Fredrik T Lindgren samt utredarna Charlotta Stadig och Johanna Eriksson medverkat.

¹ Soutukorva Swanberg Å., Wallström J., Gravert C. (2018). Beteenden bakom nedskräpning, Ärendenr: NV-04016-18.

² <https://www.transportstyrelsen.se/sv/luftfart/flygplatser-flygtrafiktjanst-och-lufterum/Lufterum/Raketer/> Besökt den 22 februari 2021.

³ SOU 2018:84. Betänkade av Utredningen om hållbara plastmaterial. Det går om vi vill. Förslag till en hållbar plastanvändning, Miljö- och energidepartementet.

⁴ Boukris E.D, Fischer H.R, van Groenestijn J.W, Heinzig J.S, van Horssen A, Kranenburg R, Reinhard S, Rijk P (2016). Verdiepend onderzoek ballonnen het mariene milieu.

⁵ Sheavly S.B. (2007). National Marine Debris Monitoring Program: Final Program Report, Data Analysis and Summary. Prepared for U.S. Environmental Protection Agency by Ocean Conservancy, Grant Number X83053401-02.76pp

Jakob Granit

Lisa Bredahl Nerdal